

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

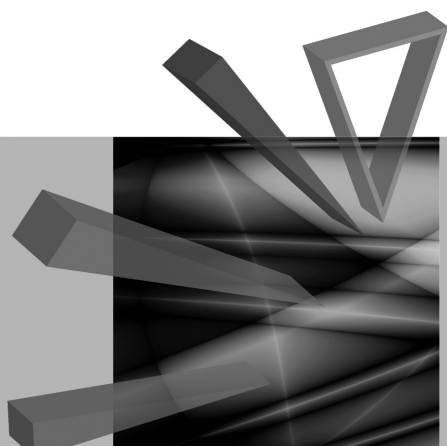
RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

315

Integracja i kryzysy na lokalnych i globalnych rynkach we współczesnym świecie

Tom 2



Redaktorzy naukowi

Jan Rymarczyk

Małgorzata Domiter

Wawrzyniec Michalczyk



Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redakcja wydawnicza: Barbara Majewska, Aleksandra Śliwka

Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz

Korekta: K. Halina Kocur

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2013

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-404-2 (tom 2)

ISBN 978-83-7695-327-4 (całość)

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Magdalena Nawrot, Marta Ostrowska, Nikolett Siklosi , Wpływ integracji w ramach strefy euro na konkurencyjność gospodarki narodowej w ujęciu międzynarodowym w kontekście kryzysu	11
Michał Nowicki , Konkurencyjność Unii Europejskiej a kryzys zadłużeniowy strefy euro	22
Alina Nychyk , Problem rozszerzenia Unii Europejskiej na przykładzie Ukrainy	32
Anna Odrobina , Alianse technologiczne w międzynarodowej współpracy badawczo-rozwojowej	41
Paweł Pasierbiak , Ekonomiczne efekty utworzenia strefy wolnego handlu między Unią Europejską i Koreą Południową	52
Sławomir Pastuszka , Wpływ kryzysu gospodarczego na rozwój nowych krajów członkowskich Unii Europejskiej	63
Karolina Pawlak, Katarzyna Kita , Stan i perspektywy rozwoju handlu zagranicznego produktami rolno-spożywczymi UE i NAFTA	75
Bożena Pera , Wymiana handlowa towarami zaawansowanymi technologicznie w krajach Unii Europejskiej w okresie dekonjunkury gospodarczej (2007-2012)	87
Agnieszka Piasecka-Głuszak , Korzyści z wdrożenia <i>lean management</i> w polskich przedsiębiorstwach w dobie kryzysu – wyniki badań ankietowych.....	99
Waldemar Pierzchlewski , Koncepcje zarządzania formą walki z kryzysem w przedsiębiorstwie	112
Eugeniusz M. Pluciński , Idea wielu prędkości integracji europejskiej – mit czy konieczność? Wybrane aspekty w kontekście zarządzania kryzysem w Eurolandzie	118
Katarzyna Puchalska , Innowacyjność regionu a nakłady na działalność innowacyjną podmiotów z kapitałem zagranicznym.....	131
Lukasz Puślecki , Strategiczne aliane technologiczne w sektorze biofarmaceutycznym – aliane otwartych innowacji	141
Zdzisław W. Puślecki , O niestabilności cen żywności na współczesnym rynku globalnym	150
Magdalena Rudnicka , Globalne tendencje w handlu usługami	162
Piotr Rybicki , Integracja lokalnych rynków gospodarczych w odniesieniu do instytucji klastra gospodarczego	172
Jan Rymarczyk , Internacjonalizacja i globalizacja giełd papierów wartościowych.....	181

Jerzy Rymarczyk , Antykryzysowe działania Europejskiego Banku Centralnego.....	201
Paweł Sekuła , Analiza determinant bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Europie.....	211
Anna Skoczylas , Zewnętrzne determinanty innowacji w Polsce	221
Joanna Skrzypczyńska , Przyczyny braku kompromisu w Rundzie Rozwoju WTO	229
Przemysław Skulski , Wykorzystanie reklamy na międzynarodowym rynku uzbrojenia	237
Tadeusz Sporek , Znaczenie Indii i Chin w globalnej gospodarce.....	252
Ewelina Stachurska-Rak , Argentyński kryzys gospodarczy – scheda peronizmu	260
Michał Staszków , Parki naukowo-technologiczne - miejsce wsparcia innowacyjnego biznesu.....	269
Beata Stępień , Zarządzanie wartością dla klienta w przedsiębiorstwach polskich i międzynarodowych – teoria a wyniki badań empirycznych	278
Agnieszka Szańca , Rola międzynarodowego zarządzania zasobami ludzkimi w projektach wielokulturowych	289
Barbara Szymoniuk , Procesy integracyjne przedsiębiorstw w klastrach w warunkach spowolnienia gospodarczego.....	299
Alina Szypulewska-Porczyńska , Delegowanie pracowników w UE: zasady i analiza empiryczna	308
Paweł Śliwiński , Struktura rachunku finansowego w bilansie płatniczym a zaburzenia na rynku walutowym w Polsce w okresie 2000-2012	319
Bogdan Ślusarz, Aleksandra Mitela-Grzybek , Polityka regionalna Unii Europejskiej i jej wpływ na kształtowanie zrównoważonego rozwoju regionu lubuskiego.....	329
Jowita Świerczyńska, Klemens Budzowski , Instytucja upoważnionego przedsiębiorcy w Unii Europejskiej.....	340
Maciej Walkowski , Dylematy Polski związane z potencjalnym uczestnictwem w europejskim projekcie unii bankowej	351
Zbigniew Wiktor , Wpływ światowego kryzysu na gospodarkę i politykę Chin. Czy można mówić o kryzysie w Chinach?	364
Marta Winiewicz-Bosy , Wpływ kryzysu na wyścigi konne na świecie.....	377
Eugeniusz Wojciechowski, Aldona Podgórnjak-Krzykacz , Jakość rządzenia w warunkach kryzysu	390
Marek Wróblewski , Aktywność pożyczkowa MFW wobec globalnego kryzysu finansowego.....	401
Waldemar Zadworny , Ocena efektywności systemu zarządzania środowiskowego według normy ISO 14001 w przedsiębiorstwach województwa lubelskiego.....	413
Dominika Zenka-Podlaszewska , Rola zarządzania ryzykiem oraz przejrzystości w łańcuchach dostaw w złożonych warunkach gospodarowania.....	425

Wojciech Zysk , Międzynarodowe obroty usługowe w latach 2004-2011	435
Katarzyna Żukrowska , Czynniki integrujące i dezintegrujące rynki regionalne i globalne podczas dekonjunktury na przykładzie kryzysu 2008+ ...	446
Anna Żyła , Charakterystyka azjatyckiego modelu rozwoju gospodarczego w świetle teorii oraz doświadczeń krajów zaliczanych do pierwszej i drugiej generacji „azjatyckich tygrysów”	459

Summaries

Magdalena Nawrot, Marta Ostrowska, Nikolett Siklosi , Impact of integration within the euro zone on the international competitiveness of the national economy in the context of the crisis	20
Michał Nowicki , Competitiveness of the European Union in the context of euro zone debt crisis	31
Alina Nychyk , The problem of the European Union enlargement on the example of Ukraine.....	40
Anna Odrobina , Technology alliance in international R&D cooperation.....	51
Paweł Pasierbiak , Economic effects of the European Union-South Korea free trade agreement.....	62
Sławomir Pastuszka , Impact of the economic crisis on the development of the new Member States of the European Union	74
Karolina Pawlak, Katarzyna Kita , State and growth prospects of foreign trade in agri-food products of the European Union and NAFTA	86
Bożena Pera , International trade of the European Union in high technology products during the economic downturn (2007-2012)	98
Agnieszka Piasecka-Głuszak , The benefits of implementing lean management in Polish enterprises in the era of crisis – survey results.....	111
Waldemar Pierzchlewski , Management conceptions as a form of a fight with a crisis in an enterprise	117
Eugeniusz M. Pluciński , The idea of “multi speed” of European integration: myth or necessity? Selected aspects in the context of the management of crisis within eurozone	130
Katarzyna Puchalska , Innovativeness of a region vs. expenditures on innovative activities of entities with foreign capital.....	140
Łukasz Puślecki , Strategic technology alliances in the biopharmaceutical industry – open innovation alliances	149
Zdzisław W. Puślecki , About the volatility of food prices in the modern global market	161
Magdalena Rudnicka , Global trends in services trade.....	171
Piotr Rybicki , Integration of local economic markets in relation to economic cluster institution	180

Jan Rymarczyk , Internationalization and globalization of stock exchanges ..	200
Jerzy Rymarczyk , Anti-crisis measures of the European Central Bank	210
Paweł Sekuła , An analysis of the determinants of foreign direct investment in Europe.....	220
Anna Skoczylas , International determinants of innovation in Poland.....	228
Joanna Skrzypczyńska , The reasons for the lack of compromise in the negotiations in the WTO Development Round	236
Przemysław Skulski , The use of advertisement on the international arms market	250
Tadeusz Sporek , The importance of India and China in the global economy.	259
Ewelina Stachurska-Rak , The economic crisis in Argentina – legacy of Peronism.....	268
Michał Staszaków , Science and technology parks – support for innovative business.....	277
Beata Stępień , Customer Value Management in Polish and international enterprises – the theory and empiric analysis outcome	288
Agnieszka Szańca , The role of international human resource management in multicultural projects	298
Barbara Szymoniuk , Integrational processes of enterprises in clusters in the conditions of economic downturn	307
Alina Szypulewska-Porczyńska , Posting of workers in the European Union: rules and empirical analysis.....	318
Paweł Śliwiński , Structure of financial account in the balance of payments and foreign exchange market disorders in Poland in the period from 2000 to 2012	328
Bogdan Ślusarz, Aleksandra Mitela-Grzybek , European Union regional policy and its impact on the sustainable development of the Lubuskie region	339
Jowita Świerczyńska, Klemens Budzowski , Authorised economic operator in the European Union	350
Maciej Walkowski , Polish dilemmas regarding a potential participation in the European banking union.....	363
Zbigniew Wiktor , The influence of the world crisis on the economy and policy of China. Is there a crisis in China?	376
Marta Wincewicz-Bosy , Impact of the crisis on horse racing in the world	389
Eugeniusz Wojciechowski, Aldona Podgórnjak-Krzykacz , The quality of governance in the conditions of the crisis.....	400
Marek Wróblewski , International Monetary Fund's lending activity towards the global financial crisis	412
Waldemar Zadworny , Assessment of effectiveness of Environmental Management System in accordance with ISO 14001 in enterprises of the Lublin Voivodeship.....	424

Dominika Zenka-Podlaszewska , The role of risk management and visibility in supply chains under complex economic conditions	434
Wojciech Zysk , International trade in services in the years 2004-2011	445
Katarzyna Żukrowska , Integrating and disintegrating factors of regional and global markets during the downturn of economy on the example of 2008+ crisis.....	458
Anna Żyła , Characteristics of the Asian model of economic development in the light of international relations theories and the economic experience of East Asian tigers	470

Paweł Pasierbiak

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

EKONOMICZNE EFEKTY UTWORZENIA STREFY WOLNEGO HANDLU MIĘDZY UNIĄ EUROPEJSKĄ I KOREĄ POŁUDNIOWĄ

Streszczenie: Autor opracowania koncentruje się na zagadnieniu efektów ekonomicznych utworzenia strefy wolnego handlu między Unią Europejską i Koreą Południową (KOREU FTA). Umowa, która weszła w życie 1 lipca 2011 r., jest najbardziej kompleksowym porozumieniem zawartym przez UE. Autor analizuje potencjalne oraz – tam, gdzie to możliwe – rzeczywiste skutki porozumienia w obszarze handlu oraz wzrostu gospodarczego.

Słowa kluczowe: regionalizacja, strefa wolnego handlu, handel zagraniczny, Korea Południowa, Unia Europejska.

1. Wstęp

Nasilający się od połowy lat 80. XX wieku proces rozwoju preferencyjnych układów gospodarczych stał się jedną z głównych tendencji rozwoju współczesnej gospodarki światowej. Tworzenie wyodrębnionych geograficznie obszarów o wyższym stopniu współzależności gospodarczej podjęto w Azji (APEC), Ameryce Północnej (NAFTA), Europie Środkowo-Wschodniej (CEFTA), nie zapominając o rozwoju procesów integracji w ramach Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej/Unii Europejskiej. Od początku XXI wieku można zaobserwować również nieco inną tendencję, a mianowicie skłonność do wchodzenia w porozumienia o charakterze międzyregionalnym, często polegające na współpracy geograficznie odległych gospodarek.

W związku z wyjątkowo wolno toczącymi się rozmowami w ramach tzw. Rundy Rozwoju WTO, kraje szukają nowych możliwości korzystnego uczestnictwa w międzynarodowym podziale pracy poprzez kształtowanie swych relacji gospodarczych na zasadzie umów bilateralnych. W 2006 roku w Unii Europejskiej przyjęto dokument, w którym stwierdzono, iż w warunkach braku pozytywnych efektów rokowań multilateralnych oraz ze względu na trudności z objęciem wielonarodowymi porozumieniami niektórych ważnych kwestii, UE będzie podejmować działania, które

pozwoła jej dostosować się do wyzwań globalizacji¹. Unia Europejska zamierzała realizować swoje cele za pomocą zawierania porozumień o strefach wolnego handlu tzw. nowej generacji z wybranymi partnerami. Pierwsze takie porozumienie zostało podpisane z Koreą Południową. Jednocześnie UE stara się konsekwentnie realizować przyjętą strategię. W 2012 r. podpisana została podobna umowa z Singapurem, a w planach są kolejne². Ponadto UE i Stany Zjednoczone podjęły decyzję o rozpoczęciu negocjacji w sprawie kompleksowego porozumienia o handlu i inwestycjach³.

Skuteczność polityki tworzenia porozumień o wolnym handlu uzależniona jest od efektów ekonomicznych poszczególnych umów. Ze względu na to, iż umowa z Koreą Południową była pierwszą tego rodzaju zawartą przez UE, a ponadto funkcjonuje już od kilkunastu miesięcy, istnieją już dane, na podstawie których można próbować dokonywać pierwszych ocen. Jest to zadanie, które zostanie podjęte w niniejszym opracowaniu. Trzeba jednak pamiętać, iż okres funkcjonowania porozumienia jest stosunkowo krótki, w związku z czym trudno jest formułować jednoznaczne wnioski. Dlatego dodatkowym celem, który autor chciałby zrealizować w opracowaniu, jest syntetyczne przedstawienie obszarów, w których przewiduje się osiągnięcie największych korzyści. Do realizacji celu posłużono się metodą opisową oraz analizą danych statystycznych.

2. Relacje gospodarcze Unii Europejskiej i Korei Południowej

Porozumienie o strefie wolnego handlu między Unią Europejską i Koreą Południową (KOREU FTA⁴) zostało zawarte między dwoma wysoko rozwiniętymi gospodarczo podmiotami. Według danych za rok 2011, Unia Europejska wypracowała PKB na poziomie 16,485 bln USD, natomiast Korea wykazała przeszło dziesięciokrotnie mniejszą jego wielkość – 1,5 bln USD⁵. W tym samym roku 2011 Unia Europejska zajmowała pierwsze miejsce w światowym rankingu eksporterów i importerów towarów, natomiast Korea Południowa miejsce piąte⁶. Obie gospodarki łączą dosyć intensywne powiązania handlowe i inwestycyjne. Dla Korei Unia Europejska była w 2011 r. trzecim co do ważności rynkiem eksportowym oraz zaopatrzeniowym⁷. Korea znajdowała się na dziesiątym miejscu w rankingu najważniejszych partnerów

¹ COM (2006), *Global Europe. Competing in the World. A Contribution to the EU's Growth and Jobs Strategy*, 567 final, 4 October 2006.

² Porozumienie z Singapurem podpisano 16 grudnia 2012 r.

³ *Le Monde*, 6 février 2013, s. 14; Memo, European Commission, Brussels/Washington, 13 February 2013. http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-94_en.pdf, data pobrania: 2013/3/1.

⁴ KOREU FTA (*Korea–European Union Free Trade Agreement*).

⁵ *WTO Statistic Database, Trade Profiles*. http://stat.wto.org/CountryProfiles/E27_e.htm, data dostępu: 2013-3-7; *WTO Statistic Database, Trade Profiles*. http://stat.wto.org/CountryProfiles/KR_e.htm. Data dostępu: 2013-3-7.

⁶ *International Trade Statistics 2012*, World Trade Organization, Geneva 2012, s. 27.

⁷ *WTO Statistic Database, Trade Profiles*. <http://stat.wto.org/CountryProfiles/KR...>

Tabela 1. Wymiana handlowa Unii Europejskiej z Koreą Południową w latach 2000-2011 (w mld USD)

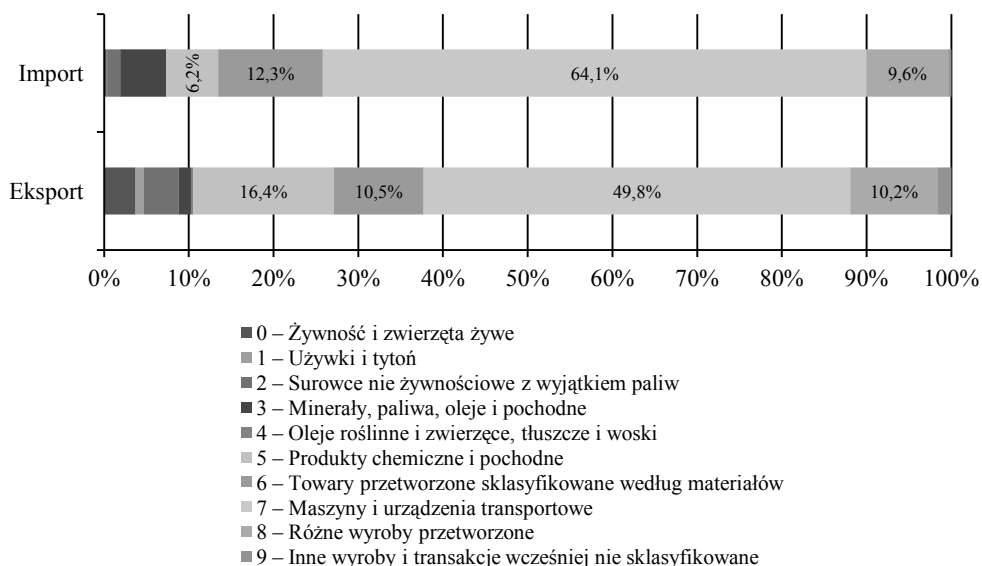
Wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Eksport	16,7	15,8	17,7	16,4	17,9	20,2	22,8	24,7	25,5	21,6	27,9	32,5
Import	27,0	23,3	24,6	26,0	30,7	34,4	40,8	41,3	39,5	32,4	39,4	36,1
Saldo	-10,2	-7,4	-6,9	-9,6	-12,7	-14,2	-18,0	-16,6	-14,0	-10,8	-11,5	-3,6

Źródło: Eurostat Database, *Extra-EU trade by partner*, [ext_lt_maineu], data dostępu: 2013.3.9.

handlowych. Jednocześnie trzeba podkreślić, iż Unia Europejska od lat wykazuje negatywne saldo wymiany z Koreą Południową (por. tab. 1).

W strukturze rzeczowej wymiany dominują wyroby przetworzone, przy czym największy udział ma grupa SITC 7 (*maszyny i urządzenia transportowe*). W 2011 r. niemal 50% eksportu UE do Korei stanowiły produkty z tej grupy, a w dziedzinie importu aż 64,1%. Drugą co do ważności grupą była grupa SITC 6 (*towary przetworzone sklasyfikowane według materiałów*), a na trzecim miejscu znalazła się grupa SITC 8 (*różne wyroby przetworzone*). Szczegółowe informacje na temat struktury towarowej wzajemnych obrotów handlowych przedstawione są na rys. 1.

Dominacja towarów przetworzonych we wzajemnej strukturze handlu determinowała kierunki rozmów w sprawie wzajemnej liberalizacji. W głównej mierze dotyczyła ona tych właśnie grup produktów, choć objęła również inne obszary, takie

**Rys. 1.** Struktura rzeczowa obrotów handlowych UE z Koreą Południową w 2011 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *South Korea EU Bilateral Trade and Trade with the World*, European Commission, DG Trade, 21.3.2012, <http://trade.ec.europa.eu/doclib/html/113448.htm>, data dostępu: 2013-3-7.

jak usługi oraz inwestycje. W dziedzinie usług, po okresie spadku obrotów w wyniku ogólnoswiatowego załamania handlu w 2009 r. (eksport UE do Korei wyniósł 6,1 mld EUR, a import 3,8 mld), w kolejnym roku wartość eksportu wzrosła do 7,5 mld EUR, a importu do 4,5 mld EUR, zbliżając się do poziomów sprzed kryzysu (2008)⁸. Według danych za 2010 r. skumulowana wartość zagranicznych inwestycji bezpośrednich UE w Korei sięgnęła 39 mld EUR, natomiast napływ koreańskich ZIB do Wspólnoty wyniósł 13,8 mld EUR⁹. Przytoczone powyżej dane, świadczące o relatywnie intensywnej wymianie gospodarczej między Unią Europejską i Koreą Południową, stanowiły również punkt odniesienia dla negocjacji szczegółowych zapisów porozumienia o strefie wolnego handlu między partnerami.

3. Obszary porozumienia o wolnym handlu między UE i Koreą Południową

Decyzja o rozpoczęciu rozmów przygotowawczych w sprawie strefy wolnego handlu między Unią Europejską i Koreą Południową została podjęta w maju 2006 r.; od 1 lipca 2011 r. strefa wolnego handlu rozpoczęła swoje funkcjonowanie¹⁰. Porozumienie składa się z piętnastu rozdziałów, trzech protokołów, kilkunastu aneksów i interpretacji. Poszczególne rozdziały obejmują następujące zagadnienia¹¹: 1. Cele i ogólne definicje; 2. Traktowanie narodowe i dostęp do rynku dla towarów; 3. Narzędzia polityki handlowej; 4. Bariery techniczne w handlu; 5. Kwestie sanitarne i fitosanitarne; 6. Ułatwienia celne i handlowe; 7. Handel usługami i e-commerce; 8. Przepływ kapitału; 9. Zamówienia publiczne; 10. Ochrona własności intelektualnej; 11. Konkurencja; 12. Przejrzystość rynku; 13. Handel i wzrost zrównowazony; 14. Rozstrzyganie sporów; 15. Postanowienia końcowe.

Zawarta umowa oceniana jest jako najbardziej zaawansowane porozumienie, jakie realizuje Unia Europejska¹². W założeniach obciążenia celne mają być wyeliminowane na niemal wszystkie produkty, zakładana jest daleko idąca liberalizacja dotycząca wymiany usług bez względu na sposób ich świadczenia. Umowa obejmuje również postanowienia dotyczące inwestycji w usługach i sektorach przemysłowych oraz przewiduje dyscyplinę w tak istotnych obszarach, jak ochrona praw własności intelektualnej, zamówienia publiczne, reguły konkurencji, przejrzystość regulacji

⁸ *South Korea EU Bilateral Trade and Trade with the World*, European Commission, DG Trade, 21.3.2012. <http://trade.ec.europa.eu/doclib/html/113448.htm>, data dostępu: 2013-1-7.

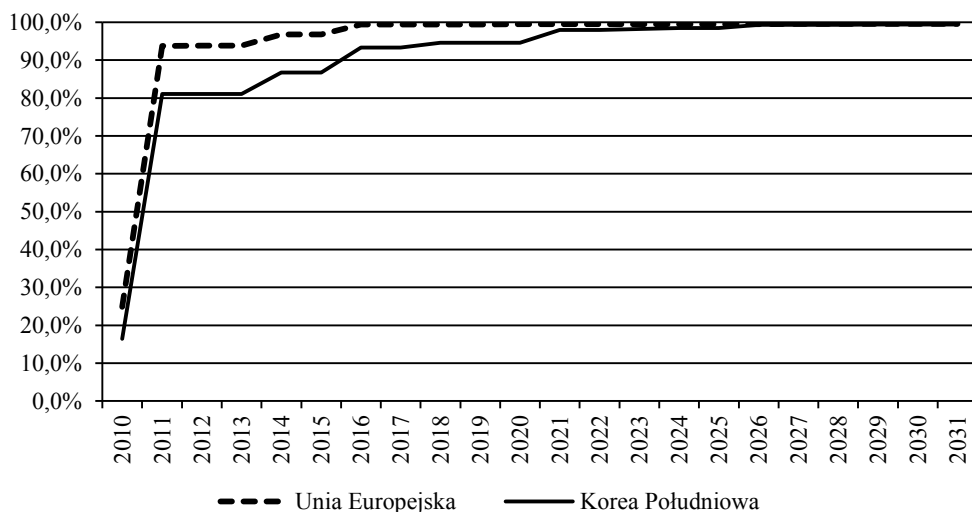
⁹ Tamże.

¹⁰ W.H. Cooper, R. Jurenas, M.D. Platzer, M.E. Manyin, *The EU-South Korea Free Trade Agreement and Its Implications for the United States*, CRS Report for Congress, R41534, 1st December 2011, s. 1.

¹¹ Official Journal of the European Union, L 127/8, 14.5.2011.

¹² Zob.: F. Breuss, J.F. Francois, *EU-South Korea FTA – Economic Impact for the EU and Austria*, FIW Policy Brief no. 10, February 2011, s. 1; F. Decreux, Ch. Milner, N. Péridy, *The Economic Impact of the Free Trade Agreement between the European Union and Korea*, CEPII/ATLASS, May 2010, s. 21-22.

oraz rozwoju zrównoważonego. Uzgodniono również specjalne zobowiązania odnoszące się do nietaryfowych barier w rozwoju handlu, dotyczących takich obszarów jak przemysł samochodowy, farmaceutyczny czy elektroniczny¹³.



Rys. 2. Zobowiązania umowne dotyczące eliminacji taryf celnych UE i Korei Południowej w ramach KOREU FTA (udział w pełni zliberalizowanego dostępu w całkowitym imporcie)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Free Trade Agreement between the European Union and the Republic of Korea*, Report by Secretariat, WT/REG296/1/Rev. 1, WTO, Geneva, 31 August 2012, s. 10, 12.

O skali i tempie liberalizacji świadczą dane zawarte na rys. 2, przedstawiające zakładane zobowiązania umowne odnoszące się do eliminacji taryf celnych partnerów wobec siebie. Większość ciał na towary została zniesiona już w momencie wejścia porozumienia w życie, ale warto podkreślić, iż praktycznie wszystkie obciążenia celne będą usunięte w ciągu pierwszych pięciu lat funkcjonowania strefy¹⁴. W przypadku niektórych wrażliwych artykułów rolno-spożywczych i rybołówstwa okres eliminacji ciał został wydłużony, ale tylko znikoma część produktów została wyłączona z umowy¹⁵. Ważnym elementem porozumienia są ustalenia dotyczące

¹³ Ze względu na realizację celu opracowania oraz ograniczenia jego objętości nie wszystkie obszary będą szczegółowo omówione.

¹⁴ *EU-South Korea Free Trade Agreement: A Quick Reading Guide*, European Commission, October 2010, www.trade.ec.europa.eu/doclib/html/145203.htm, data pobrania: 2013-1-18.

¹⁵ W przypadku UE chodziło o produkty rolno-spożywcze, których import z Korei stanowił 0,1% całkowitego importu od partnera. W przypadku Korei z liberalizacji wyłączono 57 linii taryfowych, których udział w imporcie z UE wynosił zaledwie 0,03% w latach 2008-2010. Por. *Free Trade Agreement between the European Union and the Republic of Korea*, Report by Secretariat, WT/REG296/1/Rev. 1, WTO, Geneva, 31 August 2012, s. 10, 12.

eliminacji barier pozataryfowych, które współcześnie stanowią większą niż cła przeszkodę w rozwoju wzajemnego handlu¹⁶. Dotyczą one m. in. produktów, które są traktowane jako wrażliwe we wzajemnym handlu¹⁷, takich jak: sprzęt elektroniczny (aneks 2B porozumienia), pojazdy samochodowe (aneks 2C), produkty farmaceutyczne i sprzęt medyczny (aneks 2D) oraz produkty chemiczne (aneks 2E). Ze względu na duży udział grupy produktów wyposażenia transportowego, a także sprzętu biurowego oraz telekomunikacyjnego, zmniejszenie barier w tym obszarze może przyczynić się do wzrostu wzajemnych obrotów.

4. Skutki ekonomiczne porozumienia

Porozumienie o strefie wolnego handlu przynosi wiele ekonomicznych efektów dla jej bezpośrednich i pośrednich uczestników. Mogą być one mierzone w różny sposób. Po pierwsze, można przedstawiać szacunki dotyczące dodatkowego przyrostu PKB partnerów w wyniku wejścia w życie strefy wolnego handlu. Po drugie, można szacować oddziaływanie strefy na rynki pracy. Po trzecie, można wskazywać efekty handlowe porozumienia w postaci zmian dynamiki oraz struktury obrotów handlowych. Ponadto można również uwzględniać zmiany, jakie w wyniku wejścia w życie strefy będą występowały w relacjach z krajami trzecimi¹⁸.

Przewidywany całkowity efekt powstania strefy wolnego handlu między Unią Europejską i Koreą Południową jest relatywnie niewielki. Pozycja, jaką zajmują partnerzy w systemie wzajemnych powiązań gospodarczych, a ponadto występowanie czynników zewnętrznych związanych ze zmianami koniunktury w gospodarce światowej i klimatu dla działalności gospodarczej sprawiają, iż oddziaływanie tych ostatnich czynników będzie miało większe znaczenie niż utworzenie strefy wolnego handlu. W tabeli 2 przedstawione zostały szacunkowe efekty wpływu utworzenia KOREU na przyrost PKB w Unii Europejskiej i Korei Południowej według wybranych opracowań¹⁹. Na podstawie danych tabeli można stwierdzić, iż w przypadku umowy KOREU przewidywano pozytywny, jednak niewielki ostateczny wpływ strefy na wzrost gospodarczy Unii Europejskiej i Korei Południowej, przy czym większe korzyści miała odnieść Korea. Dla azjatyckiego partnera szacowany przyrost PKB

¹⁶ Według badań stanowią one ekwiwalent stawki celnej w wysokości 76% w przypadku Korei i 46% w przypadku Unii Europejskiej. Zob.: D.K. Das, *The EU-Korea free trade agreement: making of a "deep" free trade agreement*, "Global Economy Journal", vol. 12, issue 1, 2012, s. 7.

¹⁷ *Omówienie poszczególnych części umowy o wolnym handlu pomiędzy Unią Europejską a Republiką Korei*, Wydział Promocji Handlu i Inwestycji, 3 grudnia 2009 r., <http://www.seoul.trade.gov.pl/pl/download/file/f,9596>, data pobrania: 2013-3-9.

¹⁸ Ze względu na ograniczenia objętościowe autor skoncentruje się na efektach dla bezpośrednich uczestników porozumienia w obszarze handlu oraz wpływie porozumienia na wzrost gospodarczy.

¹⁹ Badania te miały charakter ilościowy i wykorzystywały model równowagi ogólnej. Ze względu na to, iż badania w ramach modeli przeprowadzone były, zanim ostateczna treść umowy została przyjęta, siłą rzeczy musiały opierać się na przyjętych założeniach upraszczających oraz różnych scenariuszach. Tym samym nie należy przeceniać wiarygodności tych danych.

Tabela 2. Potencjalny wpływ utworzenia KOREU na PKB i handel partnerów

Wyszczególnienie	Korea Południowa	Unia Europejska
Copenhagen Economics, J. F. Francois – zaawansowana strefa wolnego handlu	1,01%	0,03%
Copenhagen Economics, J. F. Francois – pełna strefa wolnego handlu	2,32%	0,05%
CEPII/ATLASS – scenariusz 1	0,84%	0,07%
CEPII/ATLASS – scenariusz 2	0,46%	0,08%

Źródło: *Economic Impact of a Potential Free Trade Agreement (FTA) between the European Union and South Korea*, Copenhagen Economics and J. F. Francois, March 2007, s. 26; Y. Decreux, Ch. Milner, N. Péridy, *The Economic Impact of the Free Trade Agreement (FTA) between the European Union and Korea*, CEPII/ATLASS, May 2010, s. 54.

miał wynieść od 0,46 do 2,32 punktu procentowego, natomiast w przypadku Unii Europejskiej od 0,03 do 0,08%²⁰. Większe pozytywne oddziaływanie KOREU na gospodarkę Korei wynika, po pierwsze, z relatywnej wielkości gospodarki w stosunku do UE, po drugie, z większego jej uzależnienia od rynku UE niż odwrotnie oraz, po trzecie, z większych barier handlowych, które stosowane są w Korei.

Trzeba również pamiętać o tym, iż stosunkowo niewielki wpływ KOREU na partnerów wynika z relatywnie silnych związków zarówno UE, jak i Korei Południowej z innymi krajami oraz z tego, iż poza sferą zewnętrzną ważną rolę w procesie wzrostu gospodarczego odgrywają takie elementy, jak popyt wewnętrzny, wydatki rządowe czy inwestycje prywatne²¹.

W dziedzinie handlu przewidywano wzrost wzajemnych obrotów, niemniej prognozy były zróżnicowane²². Według szacunków Parlamentu Europejskiego eksport UE do Korei powinien w ciągu trzech lat wzrosnąć o 19 mld EUR, co stanowiłoby wzrost o 48%, natomiast eksport Korei miałby zwiększyć się o 13 mld EUR (36%)²³. Według szacunków CEPII/ATLASS wartość eksportu UE do Korei Południowej miała wzrosnąć o minimum 33 mld EUR, natomiast w przypadku bardziej optymistycznego scenariusza o ponad 41 mld EUR²⁴. W przypadku importu jego wartość

²⁰ W.H. Cooper i in., wyd. cyt., s. 19.

²¹ D.K. Das, wyd. cyt., s. 8.

²² Przedstawione opracowania różnią się zastosowaną metodologią. Podstawowa różnica polega na uwzględnieniu przez Decreux i in. nietyrfowych barier we wzajemnym handlu. Autorzy tego opracowania wyliczyli ekwiwalent taryfowy barier pozacelnych, które stanowią wspólnie istotną przeszkodę we wzajemnym handlu. W związku z tym wielkość korzyści wynikająca z ich eliminacji jest wyższa niż w przypadku opracowania Francois/Copenhagen Economics. Szerzej na temat różnic metodologicznych obu opracowań zob.: *An Assessment of the EU-South Korea FTA*, European Parliament, Directorate-General for External Policies of the Union, July 2010, Annex 1, s. 100-102.

²³ Tamże, s. 23.

²⁴ F. Decreux, Ch. Milner, N. Péridy, wyd. cyt., s. 57-58.

miałyby się zwiększyć od 23 do 34 mld EUR. Jednocześnie autorzy podkreślają, iż zmiany w strumieniach handlowych między partnerami byłyby jednoznacznie pozytywne dla bilansu handlowego UE, który od wielu lat wykazuje przewagę importu nad eksportem. Po wprowadzeniu strefy wolnego handlu deficyt mógłby zmniejszyć się nawet o 10 mld EUR. Wydawałoby się, iż dane za rok 2011 (*vide* tab. 1) mogłyby potwierdzać tę tezę. Trzeba jednak pamiętać, iż rok ten jest okresem kryzysu gospodarczego, który dotknął gospodarki krajów rozwiniętych, a strefa wolnego handlu funkcjonowała zaledwie 6 miesięcy.

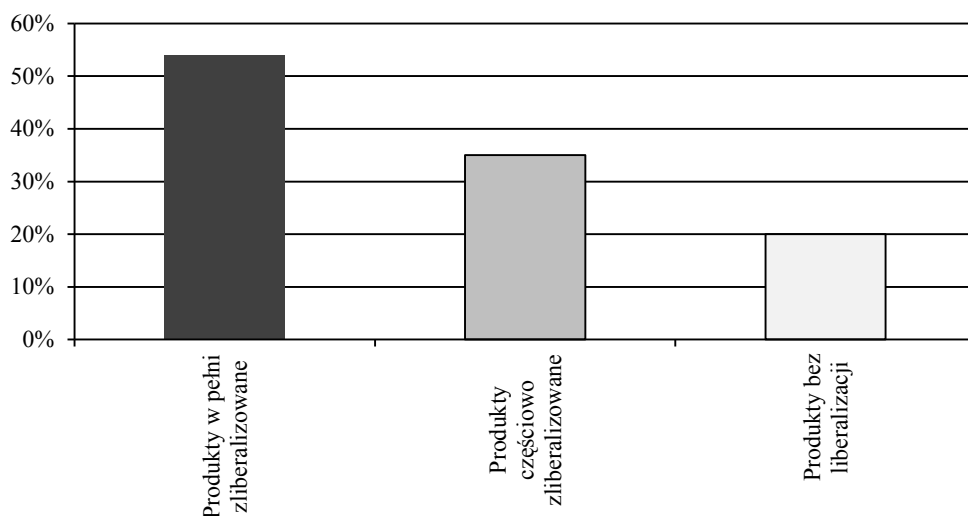
Jeśli analizować skutki stworzenia strefy wolnego handlu na poziomie mniej zagregowanym, to można wskazać zróżnicowane efekty dla poszczególnych sektorów²⁵. Z punktu widzenia UE największe efekty liberalizacyjne spodziewane były w obszarze usług biznesowych (22-procentowy udział w całkowitym przyroście eksportu Unii do Korei Południowej), w grupie maszyn i urządzeń (16%) oraz przetworzonej żywności (11%). Niektóre opracowania pokazywały, że liberalizacja handlu w dziedzinie usług będzie miała 70% udział w całkowitym wzroście eksportu UE do Korei. Dotyczyć to miało takich usług, jak handel hurtowy i detaliczny, usługi transportowe, komunikacyjne, finansowe i inne usługi biznesowe. Tak duże znaczenie liberalizacji w dziedzinie usług dla ogólnych korzyści UE wynika z dużego zapotrzebowania w Korei na usługowy wkład do wzrostu gospodarczego oraz z wysokich barier istniejących w tym kraju w obszarze usług.

Z perspektywy Korei największe korzyści miałyby odnieść: przemysł motoryzacyjny (40% udziału w całkowitym wzroście eksportu do UE), branża maszyn elektrycznych (13,5%) oraz tekstylia (9%). Jednocześnie we wszystkich opracowaniach podkreśla się, iż większe korzyści z liberalizacji odniesie koreańska, a nie europejska branża samochodowa. Ponadto istniały obawy, że w wyniku wdrażania porozumienia o strefie wolnego handlu producenci z UE będą musieli zmniejszyć produkcję.

Analiza rzeczywistych efektów handlowych podpisanego porozumienia jest obecnie jeszcze utrudniona ze względu na relatywnie krótki okres funkcjonowania strefy wolnego handlu oraz ze względu na okres przejściowy, w którym dokonuje się stopniowa liberalizacja obrotów. Można jednak wskazać na pewne zjawiska, które rozpatrywane w dłuższym horyzoncie czasowym mogą stanowić punkt wyjścia do bardziej jednoznacznych analiz. Pierwszy okres funkcjonowania porozumienia (lipiec 2011-czerwiec 2012) był korzystny głównie dla eksportu towarowego Unii Europejskiej²⁶. Ogólny eksport UE do Korei Południowej wzrósł o 37% w porównaniu do średniego rocznego eksportu z okresu lipiec 2007-czerwiec 2011. Jednocześnie warto podkreślić, iż największe przyrosty eksportu UE odnotowano w tych obszarach, które zostały zliberalizowane. Dane na ten temat zawarte są na rys. 3.

²⁵ *An Assessment...*, s. 23.

²⁶ Ta część opracowania oparta jest zasadniczo na corocznym raporcie o wdrażaniu strefy wolnego handlu między UE i Koreą Południową. Zob.: *Report from the Commission to the European Parliament and the Council. Annual Report on the Implementation of the EU-Korea Free Trade Agreement*, COM (2013) 100 final, Brussels, 25.2.2013.



Rys. 3. Dynamika wzrostu eksportu UE do Korei w okresie lipiec 2011–czerwiec 2012 według stopnia liberalizacji obrotu towarowego

Źródło: COM (2013) *Report from the Commission to the European Parliament and the Council. Annual Report on the Implementation of the EU-Korea Free Trade Agreement*, 100 final, Brussels, 25.2.2013, s. 2.

Eksport UE do Korei produktów, które zostały objęte pełną liberalizacją w momencie wejścia porozumienia w życie, zwiększył się o 54% (4,4 mld EUR). Całkowity eksport UE tej samej kategorii produktów zwiększył się o 27%. Wywóz produktów, którymi obrót częściowo został zliberalizowany, wzrósł o 35% (3,9 mld EUR), natomiast tych towarów, które nie zostały objęte jakąkolwiek liberalizacją, wyniósł 20%. W związku z tym wyraźnie widać zależność między podjętą liberalizacją i wzrostem bilateralnych obrotów handlowych. Zmiany dotyczyły ważnych sektorów gospodarki, w tym także tych, które zostały w sposób szczególny potraktowane w zapisach umowy. W obszarze obrotu pojazdami samochodowymi import UE z Korei wzrósł wartościowo o 20% (663 mln EUR) i ilościowo o 12% (o 45 000 sztuk), podczas gdy eksport wartościowo o 69% (840 mln EUR), a wolumenowo o 70% (o 33 000 sztuk). Oznaczało to zmniejszenie deficytu w tej grupie towarowej w porównaniu do okresów poprzednich i jednocześnie pozytywny wpływ na bilans handlowy UE z Koreą. Trudno jednak przypisać ten dynamiczny wzrost wywozu do Korei wprowadzeniu strefy wolnego handlu, bowiem istniejące poprzednio ograniczenia nie zostały całkowicie zniesione²⁷. Jednocześnie trzeba przypomnieć, iż w analizowanym okresie wspólna waluta osłabła, co mogło neutralizować skutki

²⁷ Nastąpiła nie eliminacja, lecz tylko redukcja cel na samochody: małe z 10% do 8,3% (od 1 lipca 2011 r.) i 6,6% (od 1 lipca 2012 r.) oraz duże i średnie z 10% do 7% i 4% w analogicznych okresach.

redukcji ceł. W innych ważnych obszarach handlu zauważalny wzrost eksportu UE do Korei Południowej wystąpił w dziedzinie maszyn i urządzeń, gdzie w momencie wejścia w życie porozumienia zlikwidowano większość barier celnych, ale także częściowo zmniejszono bariery nietaryfowe²⁸. Pozostałymi obszarami znacznego przyrostu eksportu UE były: wyposażenie transportowe (wzrost o 51%), produkty chemiczne (23%), plastik i guma (30%), tekstylia i ubrania (25%) oraz metale podstawowe (20%). W dziedzinie artykułów rolnych przyrosty odnotowano w eksporcie zwierząt i produktów zwierzęcych o 84% oraz przetworzonej żywności – o 35%. O ile w przypadku obrotu towarowego wystąpiły pozytywne zmiany, o tyle nie ma na razie informacji dotyczących obrotu usługami. Zakładano, iż w tym obszarze nastąpi wyraźny wzrost eksportu UE, jednak obecnie nie można formułować kategori- rycznych sądów.

5. Podsumowanie

Po kilkunastu miesiącach funkcjonowania trudno jest jednoznacznie ocenić ekono- miczne efekty utworzenia strefy wolnego handlu między Unią Europejską i Koreą Południową. Niemniej przeprowadzona w opracowaniu analiza daje podstawy do wyciągnięcia pewnych wniosków. Po pierwsze, wpływ utworzenia KOREU na wzrost gospodarczy obu partnerów wydaje się pozytywny, choć warto pamiętać, że wprowadzanie porozumienia odbywało się w okresie trudności gospodarczych wy- nikających z globalnych i regionalnych uwarunkowań. Tym samym zagadnienie to wymaga w swej analizie dłuższego okresu badawczego. Po drugie, w pierwszym roku funkcjonowania strefy można zauważyć pozytywne zmiany w eksporcie Unii Europejskiej, głównie w dziedzinie obrotu towarowego. Oczekiwane skutki w ob- szarze usług nie zostały jeszcze stwierdzone. Po trzecie, dotychczasowe efekty han- dlowe dla Korei Południowej są skromne. Unia Europejska w bardzo nieznacznym stopniu zwiększyła swój import od partnera, co można wiązać z niskim popytem UE, spowodowanym jej trudną sytuacją gospodarczą. Po czwarte, efekty funkcjono- wania strefy wolnego handlu będą widoczne w momencie pełnego wdrożenia jej najważniejszych postanowień. Jest to proces zaplanowany na kolejne lata.

Literatura

An Assessment of the EU-South Korea FTA, European Parliament, Directorate-General for External Policies of the Union, July 2010.

Breuss F., Francois J.F., *EU-South Korea FTA – Economic Impact for the EU and Austria*, FIW Policy Brief no. 10, February 2011.

COM (2006), *Global Europe. Competing in the World. A Contribution to the EU's Growth and Jobs Strategy*, 567 final, Brussels, 4 October 2006.

²⁸ Jednym z przykładów jest zgoda Korei na uznawanie certyfikatów o zgodności elektromagne- tycznej oraz bezpieczeństwa maszyn.

- COM (2013), *Report from the Commission to the European Parliament and the Council. Annual Report on the Implementation of the EU-Korea Free Trade Agreement*, 100 final, Brussels, 25 February 2013.
- Cooper W.H., Jurenas R., Platzer M.D., Manyin M.E., *The EU-South Korea Free Trade Agreement and Its Implications for the United States*, CRS Report for Congress, R41534, 1st December 2011.
- Das D.K., *The EU-Korea free trade agreement: making of a "deep" free trade agreement*, "Global Economy Journal" 2012, vol. 12, Issue 1.
- Decreux F., Milner Ch., Périddy N., *The Economic Impact of the Free Trade Agreement between the European Union and Korea*, CEPII/ATLASS, May 2010.
- Eurostat Database, *Extra-EU trade by partner*, [ext_lt_maineu], data dostępu: 2013-3-9.
- EU-South Korea Free Trade Agreement: A Quick Reading Guide*, European Commission, October 2010, www.trade.ec.europa.eu/doclib/html/145203.htm, data pobrania: 2013-1-18.
- Free Trade Agreement between the European Union and the Republic of Korea*, Report by Secretariat, WT/REG296/1/Rev. 1, WTO, Geneva, 31 August 2012.
- http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-94_en.pdf, data pobrania: 2013-3-1.
- International Trade Statistics 2012*, World Trade Organization, Geneva 2012.
- Le Monde*, 6 février 2013.
- Memo, European Commission, Brussels/Washington, 13 February 2013, http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-94_en.pdf, data pobrania: 2013-3-1.
- Official Journal of the European Union, L 127/8, 14.5.2011.
- Omówienie poszczególnych części umowy o wolnym handlu pomiędzy Unią Europejską a Republiką Korei*, Wydział Promocji Handlu i Inwestycji, 3 grudnia 2009 r., <http://www.seoul.trade.gov.pl/pl/download/file/f,9596>, data pobrania: 2013-3-9.
- South Korea EU Bilateral Trade and Trade with the World*, European Commission, DG Trade, 21.3.2012, <http://trade.ec.europa.eu/doclib/html/113448.htm>, data dostępu: 2013-1-7.
- WTO Statistic Database, Trade Profiles*, http://stat.wto.org/CountryProfiles/E27_e.htm, data dostępu: 2013-3-7.
- WTO Statistic Database, Trade Profiles*, http://stat.wto.org/CountryProfiles/KR_e.htm, data dostępu: 2013-3-7.

ECONOMIC EFFECTS OF THE EUROPEAN UNION-SOUTH KOREA FREE TRADE AGREEMENT

Summary: The author of the study focuses on the issue of the economic effects of a free trade area between the European Union and South Korea (KOREU FTA). The agreement, which entered into force on 1 July 2011, is the most comprehensive agreement reached by the European Union. The author analyzes the potential and, where possible, the actual effects of the agreement on trade and economic growth.

Keywords: regionalization, free trade area, foreign trade, the Republic of Korea, the European Union.